

דורות

מגזין לקידום השירות לאוכלוסיה המבוגרת

בשיתוף הג'וינט

אתגרים ותסכולים

קובעי מדיניות ואנשי
מקצוע בדיון נוקב
עמ' 18

מה העבודה הזאת לכם?

על המחסור בכוח
אדם בתחום זיקנה
בישראל ובאירופה
עמ' 44

מה ישתנה?

לקראת רפורמות
במרכזי היום
ובחוק סיעוד
עמ' 10

גיליון 222 | אפריל 2022

המוסדות הסיעודיים הצילו את מערכת הבריאות מקריסה

ריאיון עם יו"ר ומנכ"ל
עמותת הגריאטריה
עמ' 30

ייפוי כוח מתמשך

לא כל כך מושך
עמ' 28

נשם החדשנות

על נגישות שירותי בנק,
דואר ועוד לזקנים
עמ' 24

נשיא הארגון האירופאי לזיקנה ויו"ר הרשת העולמי לזיקנה בריאיון לדורות:

"באירופה יש מחסור של 2-3 מיליון עובדים בתחום זיקנה"

נחתם הסכם הצטרפות ג'וינט-אשל לארגון הבינלאומי

מראיינים: **חני רוזה**, מנהלת פיתוח עסקי ג'וינט אשל
גדי פורת, עורך ראשי מגזין דורות

בתמונה מימין: ד"ר הורקי ומנכ"ל ג'וינט אשל, יוסי היימן, בטקס הצטרפות אשל לארגון הבינלאומי.

בחודש שעבר ערכנו ריאיון עם **ד"ר אירי הורקי**, יו"ר הרשת הבינלאומית לזיקנה (GAN) בעת שביקר בישראל. במסגרת ביקורו נחתם הסכם להצטרפות ג'וינט-אשל כחבר בארגון הבינלאומי ובכך מרחיב אשל את פעילותו גם מחוץ לישראל, מעמיק בשיתוף בידע ובפרקטיקות שפותחו בארץ ובלמידה ובהרחבת הידע לטובת פיתוח השירותים בארץ.

ד"ר הורקי מכהן משנת 2007 כנשיא האגודה של ספקי השירותים החברתיים ברפובליקה הצ'כית ובשנת 2013 נבחר כנשיא איגוד העובדים בסקטור הציבורי בתחום שרותי שירותי בריאות, החינוך והשירותים החברתיים. בשנת 2015 נבחר לנשיא הרשת האירופאית לזיקנה (EAN) המייצגת ארגונים מ-26 מדינות והחל מינואר השנה משמש גם כיו"ר ה- GAN - Global Ageing Network בה חברים ארגונים מ-60 מדינות ברחבי העולם. דר' הורקי פרסם למעלה ממאה מאמרים מקצועיים, מחקרים וספרים בתחום הזקנה והוא מתגורר בעיר תבור עם אשתו ושני ילדיהם.

חני רוזה, מנהלת הפיתוח העסקי בג'וינט אשל, ועורך דורות נפגשו עם ד"ר הורקי לראיון קצר לאחר טקס החתימה על הצטרפות אשל לרשת הבינלאומית.

בזכות מה מגיעים לתפקיד נשיא ארגון בינלאומי בתחום זיקנה?

את הקריירה שלי בתחום זיקנה התחלתי כמנהל השירותים החברתיים בעיר תבור הנמצאת כמאה קילומטר מפראג, שנקראת על שם הר התבור בישראל ובה זורם נהר הנקרא ירדן. תחת ניהולי היו מוסדות שונים: מוסדות סיעודיים, מרכזי יום, דיור לנזקקים, תוכניות לאימהות צעירות ומרכז יעוץ. אחרי חמש שנים נבחרתי להיות נשיא האגודה הצ'כית לזקנה (ASSP). אחרי חצי שנה החלטתי להקדיש את כל זמני לעמותה מתוך הבנה שהיא צריכה להיות הגדולה והחזקה ביותר במדינה להוות עזר לממשלה ולהשפיע על חיי האזרחים באופן מקיף ומשמעותי.

באגודה אנחנו בעצם פועלים בתחומים החברתיים אבל עם ראייה עסקית - מקימים פרויקטים שלא למטרות רווח ובמקביל מוכרים מוצרים חברתיים. אין מגבלה ליוזמות, אנחנו יכולים לבחור מה לעשות - להקים פרויקטים, להוציא ספרים, להנגיש ומה שמצליח מרחיבים ובמה שהושקעו בו הרבה מאמץ ומשאבים ולא נשא תוצאות משנים או מפסיקים. את הרווחים הללו אנו משקיעים בפיתוח הרעיונות

"בעבודתי אני מחויב להשתתף בישיבות אין סופיות בכל הדרגים - מקומי, ארצי, פרלמנטרי - וברוב המקרים מדובר בדיבורים בלי תוצאות. כולם רוצים להשמיע את דעתם אבל אין מסקנות ואין התקדמות ואז אני חווה תסכול רב"

והפרויקטים של הארגון. אנחנו מנהלים את הארגון כעסק אנחנו חושבים על כל דולר, כל כסף שאנו מוציאים צריך להשפיע.

מאיזו תוכנית חדשה התרשמת בעת ביקורך בישראל ובדעתך לאמץ גם בצ'כיה?

ללא ספק - הקהילה התומכת. אני מקווה למצוא ראש עיר שישתף פעולה ונוכל להריץ פיילוט של התוכנית, כיוון שמדובר בתוכנית המתבססת על רעיון המניעה וההשארה בקהילה ולדחוק את הצורך בסיעוד. תוכנית נוספת על הכוונת שלי היא הטיפול המשולב בזקן-על-ידי בעלי תפקידים בקהילה - אחות, עובדת סוציאלית.

בשנים האחרונות גדל בישראל הביקוש להתמחות בגרונטולוגיה, מה המצב באירופה ובצ'כיה בפרט?

בצ'כיה, כמו בישראל, יש מחסור ברופאים גריאטריים כיוון שענפים אחרים של רפואה הם בעלי משיכה גדולה יותר מבחינת מעמד והכנסה. בקרב אחיות אנו רואים פניה של אנשי צוות לתחום הטיפול בזקנים לקראת סוף הקריירה שלהם בגילאי 45 ומעלה. מגפת הקורונה

**"יש לנו ציפיות גבוהות מדי מהטכנו
בהקשר של הזיקנה והסיעוד. היום הטכנולוגיה
מתרכזת במעקב אחרי הטיפול בהשגחה על
בטיחות המטופל ונגד התעללות מטפלים.
שימוש בסנסורים ומצלמות לניטור חוסך
במידה מסוימת את כוח האדם הנדרש,
אבל הטכנולוגיה לא יכולה לפתור את
בעיית החוסר החמור בכוח האדם"**

אני חווה תסכול רב. התחושה היא לעיתים שמדובר בבזבז זמן עצום וקשה לי שלא לחשוב על כל הדברים שהייתי יכול להספיק ולעשות בזמן הזה.

האם יש לך דוגמה לרעיון שניסתם לעשות ולא ניתן היה להצליח ועצרתם את הפרויקט?

היה לנו פרויקט במשך עשר שנים של תערוכת אמנות של ציורי ילדים שהתבקשו לצייר זקנה מאושרת. פנינו לכל גני הילדים אבל היה לנו ממש קשה לגייס את ההשתתפות של הרשויות, מערכת החינוך ובתי הספר. הפרויקט גזל הרבה מאמץ וזמן, בסוף כן היו לנו 1000 ציורים אבל ההד של הפרויקט לא היה משמעותי והחלטנו שאי אפשר להמשיך בהשקעה הזו מול התוצר. חבל לי, זה פרויקט יפה שטומן בחובו גם סולידריות בין דורית אבל לא היה לו מספיק בולטות במדיה והתוצאה פשוט לא הצדיקה את המאמץ.

מגפת הקורונה הדגישה את הצורך בשדרוג היכולות הדיגיטליות של הזקנים ושל התחום כולו בניהול, בטיפול ובהדרכה - איך אתה רואה את הטכנולוגיה בשדה הזיקנה?

נושא הטכנולוגיה מרכזי מאד בשיח העכשווי, אבל אני חושב שיש לנו ציפיות גבוהות מדי מהטכנולוגיה בהקשר של הזיקנה והסיעוד. היום הטכנולוגיה מתרכזת במעקב אחרי הטיפול בהשגחה על בטיחות המטופל ונגד התעללות מטפלים. שימוש בסנסורים ומצלמות לניטור חוסך במידה מסוימת את כוח האדם הנדרש, אבל הטכנולוגיה לא יכולה לפתור את בעיית החוסר החמור בכוח האדם. צפוי שהרובוטים יהיו זמינים זולים יותר ובטוחים - בלי חשש מהתעללות, אבל גם אני בעוד 20 שנה אעדיף טיפול אנושי. לא גדלתי עם רובוטים. תמיד צריך לזכור, אנחנו לא יכולים לדעת כיצד תראה הטכנולוגיה בעוד עשור-שניים-שלושה, כפי שלא חזינו את מהפכת הטלפון החכם, אנחנו לא יכולים לדמיין לאן הטכנולוגיה תפרוץ ומה היא תוכל לעשות בעתיד.

וכנשיא של ארגון עולמי איזה מסר היית רוצה להעביר לקוראי דורות, לקהילה המקצועית בישראל?

בכל העולם התמודדנו ומדדנו את האימפקט של הקורונה. בכל העולם - באירופה, אסיה, אמריקה, אוסטרליה הפיזיק היה זהה - הכול מתרכז בעובדים! המטפלים נשארו עם הזקנים במוסדות ובבתים למרות הסכנה, למרות הפחד למרות שהם יכלו לעזוב ולבלות את הסגרים עם המשפחות שלהם ובלי לסכן את חייהם. זו הייתה הוכחה נוספת שאנשים עושים את התפקיד הזה עם הלב ובאהבה ולא רק עבור השכר. ידענו שהעובדים עושים זאת עם נשמה, אבל זו הייתה הוכחה חד משמעית שלפני הלימוד וההכשרה לתפקיד אינטליגנציה רגשית היא הבסיס לבחירה במקצוע.

העלתה את האטרקטיביות של המקצוע בכללותו, גם תנאי העסקה והשכר של העובדים שופרו ותרומתם למלחמה במגפה הוצגה בצורה מובלטת בתקשורת - הם הפכו לסלבריטאים. אנחנו רואים עליה של כ-20% בפנייה של אנשים צעירים ללמוד את מקצוע הסיעוד.

באיזה אופן האקדמיה והמומחים מהאקדמיה מעורבים בעבודתכם?
יש לנו רק חבר אחד מארגון אקדמי - מכון מחקר מנורבגיה. אנחנו לא קשורים ישירות עם הסקטור האקדמי. בפרויקטים עצמם יש שותפים מהאקדמיה.

יש שונות בהרכב האוכלוסייה במדינות אירופה השונות, בתרבות, במוצא, בדת, - האם ניתן לגבש מדיניות אחידה לכל אירופה?

יש באירופה דפוסים שונים של מדיניות חברתית במדינות השונות: המדינות הסקנדינבית - יש להם יכולות רבות לספק את מכלול השירותים החברתיים - המדינה דואגת לכל צורך שעולה. הם גובים מיסים גבוהים וביטוחים גבוהים ומספקים בתמורה שירותים נרחבים וברמה גבוהה. להם יש רעיונות ספציפיים איך הדברים צריכים להיעשות.

מדינות מרכז אירופה שהיו תחת שלטון קומוניסטי והצרכים שלהם מולאו על ידי המדינה עדין מתנהלות תחת הזיכרון וההרגל הזה ויש להם ציפיות מהמדינה לספק את שירותים.

מדינות מערב אירופה - מכנה משותף רחב מבחינה תרבותית והיסטורית, בדומה למדינות הסקנדינביות רמת השכר והמיסוי הגבוה משפיעים כמובן על רמת השירותים שאתה יכול להנות מהם.

איך אתם מתמודדים עם המחסור בכוח אדם מטפלי?

אין פתרון אחד וקל. באירופה חסרים בין 2-3 מיליון עובדים בענף הסיעוד/טיפול בזקנים. באירופה 11 מיליון עובדים באירופה בסקטור החברתי שהם כ-5% מכוח העבודה, וזה אחד הסקטורים עם הצמיחה המהירה ביותר בעשר השנים האחרונות. יש הרבה מהגרי עבודה בתחום הסיעוד שחוצים את הגבול מארצם הענייה אל המדינה העשירה יותר כדי להתפרנס. בצ'כיה יש כחצי מיליון אוקראינים וכמיליון פולנים. יש גם תוכנית להביא עובדים מחוץ לאירופה. לדוגמה מברזיל לפורטוגל ממרוקו לצרפת, כי אין מחסום של שפה.

מה אתה יכול לספר לנו על הקשר עם ג'וינט אשל, זה הרי לא ביקורך הראשון אצלנו

כיוון שהייתי חבר בפורום של השולחנות העגולים שאשל קיימו אחת לחודשיים בתקופת הקורונה עם ארגונים נוספים, שמעתי על ההתפתחויות המקצועיות החדשות. גישת האימפקט ומפת המדדים חשובים מאד בעיניי. אם אתה רוצה לראות התקדמות אתה צריך למדוד, לכמת ואז לבחון מה השינוי שהצלחת לחולל ואם אתה מרוצה ממנו. אני חושב שחשוב גם לבדוק מה בדיוק היחס והקשר בין המדדים ואיזה שינוי יגרום גם תזוזה במדדים אחרים. מכיוון שהאמצעים תמיד מוגבלים והכרחי לבדוק ולדעת מה הם סידרי העדיפויות שלנו כדי להצליח.

ואילו תסכולים אתה חווה בתפקידים שאתה ממלא?

בעבודתי אני מחויב להשתתף בישיבות אין סופיות בכל הדרגים - מקומי, ארצי, פרלמנטרי - וברוב המקרים מדובר בדיבורים בלי תוצאות. כולם רוצים להשמיע את דעתם אבל אין מסקנות ואין התקדמות ואז